

Uchwała z dnia 8 grudnia 2005 r., III CZP 109/05

Sędzia SN Antoni Górski (przewodniczący)

Sędzia SN Henryk Pietrkowski (sprawozdawca)

Sędzia SA Aleksandra Marszałek

Sąd Najwyższy w sprawie ze skargi wykonawcy Zakładu Remontowego Urządzeń Gazowniczych sp. z o.o. w P.W. na orzeczenie w przedmiocie kosztów postępowania zawarte w wyroku zespołu arbitrów z dnia 27 czerwca 2005 r. przy uczestnictwie zamawiającego Gminy C., po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 8 grudnia 2005 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 31 sierpnia 2005 r.:

"1. Czy brakiem formalnym skargi na orzeczenie zespołu arbitrów skutkującym w konsekwencji jej odrzuceniem na podstawie art. 197 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. Nr 19, poz. 177 ze zm.) jest niedołączenie (pomimo wezwania) przez skarżącego dowodu przesłania odpisu skargi przeciwnikowi (art. 195 ust. 2 *in fine* powołanej wyżej ustawy);

2. czy sąd rozpoznający skargę na wyrok zespołu arbitrów dotyczący wyłącznie rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania wydaje wyrok czy też może ją rozstrzygnąć postanowieniem na posiedzeniu niejawnym;

3. jaki wpis należy pobrać od skargi na wyrok zespołu arbitrów dotyczący wyłącznie rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania?"

podjął uchwałę:

1. Niedołączenie do skargi na orzeczenie zespołu arbitrów dowodu przesłania jej przeciwnikowi, jest brakiem formalnym (art. 195 ust. 2 w związku z art. 196 ust. 1 i art. 197 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych, Dz.U. Nr 19, poz. 177 ze zm.).

2. Rozstrzygnięcie sądu rozpoznającego skargę na wyrok zespołu arbitrów w przedmiocie kosztów postępowania zapada w formie postanowienia.

Uzasadnienie

Przedstawione Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne powstało przy rozpatrywaniu przez Sąd Okręgowy w Krakowie, na podstawie art. 197 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. Nr 19, poz. 177 ze zm.– dalej: „Pr.z.p.”), skargi wniesionej przez wykonawcę na wyrok zespołu arbitrów w części zawierającej rozstrzygnięcie o kosztach postępowania.

Wątpliwości przytoczone w przedstawionym zagadnieniu prawnym Sąd Okręgowy powziął analizując przepisy art. 195 ust. 2 i art. 196 ust. 1 Pr.z.p. Zgodnie z tymi przepisami, wśród wskazanych w art. 196 ust. 1 Pr.z.p. wymagań, jakie powinna spełniać skarga na orzeczenie zespołu arbitrów, nie wymienia się przedstawienia dowodu przesłania odpisu skargi przeciwnikowi, mimo że z art. 195 ust. 2 Pr.z.p. taki obowiązek wynika. Sąd Okręgowy, przychylając się do udzielenia na pierwsze z przedstawionych zagadnień prawnych odpowiedzi pozytywnej, podniósł, że w przypadku odpowiedzi negatywnej trudno byłoby wytłumaczyć *rationem legis* uregulowania przyjętego w art. 195 ust. 2 Pr.z.p. Analizując przepisy, na tle których sformułował pozostałe pytania, odwołał się do reguł wykładni systemowej i celowościowej; mimo zastrzeżeń wynikających z gramatycznej wykładni art. 194 ust. 2 Pr.z.p. oraz § 18 ust. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1996 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 154, poz. 753 ze zm.), skłaniał się do zaakceptowania poglądu, że od skargi na wyrok zespołu arbitrów w przedmiocie kosztów postępowania pobiera się wpis w wysokości 1/5 wpisu stałego, a rozstrzygnięcie sądu rozpoznającego taką skargę zapada w formie postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga wniesiona na podstawie przepisów Prawa zamówień publicznych inicjuje postępowanie przed sądem powszechnym, do którego – zgodnie z art. 194 ust. 2 Pr.z.p. – stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania cywilnego o apelacji, jeżeli przepisy rozdziału 4 Pr.z.p. nie stanowią inaczej. Prawo zamówień publicznych zawiera własne uregulowania dotyczące wymagań, jakie powinna zawierać skarga na orzeczenie zespołu arbitrów (art. 196 ust. 1 i art. 195 ust. 2). Wśród wymagań obligatoryjnych wskazanych w art. 196 ust. 1 brak obowiązku dołączenia dowodu przesłania odpisu skargi przeciwnikowi, jednak obowiązek przesłania odpisu skargi przeciwnikowi obciąża skarżącego (art. 195 ust. 2 Pr.z.p.). Nietożyczenie do skargi dowodu przesłania skargi przeciwnikowi należy więc kwalifikować – zważywszy na *rationem legis* uregulowania przyjętego w art. 195 ust. 2 *in fine* Pr.z.p. – jako brak formalny skargi. Odmienna wykładnia powołanych przepisów jest niezgodna z dyrektywami Rady Europy, dotyczącymi wdrożenia procedur odwoławczych w sprawach zamówień publicznych (dyrektywa 89/665/EEC i dyrektywa 92/13/EEC), których podstawowe cele zawierają się w postulacie zapewnienia skuteczności i szybkości postępowania odwoławczego, a nie może budzić wątpliwości teza, że uregulowanie zawarte w art. 195 ust. 2 *in fine* Pr.z.p. spełnia ten postulat tylko przy założeniu, iż nietożyczenie do skargi dowodu przesłania jej przeciwnikowi stanowi jej brak formalny.

Rozważając drugie z przedstawionych zagadnień zaznaczyć należy, że w postępowaniu przed zespołem arbitrów przewidziane są dwie formy orzeczenia – wyrok oraz postanowienie kończące postępowanie odwoławcze. W ramach tak ukształtowanego systemu orzekania ustawodawca wprowadził uniwersalny środek zaskarżenia w postaci skargi, która przysługuje na oba wymienione orzeczenia. Znamienne jest, że w art. 194 § 1 Pr.z.p. ustawodawca użył przyimka "na" w wyrażeniu "na wyrok zespołu arbitrów oraz postanowienie zespołu arbitrów kończące postępowanie odwoławcze przysługuje skarga do sądu". Ma on różnorodne zastosowanie składniowe i znaczeniowe, niemniej w połączeniach z rzeczownikami tworzy m.in. wyrażenia oznaczające zakres ich zastosowania, sama zatem ustawa przewiduje dopuszczalność skargi na wyrok zespołu arbitrów, bez rozróżnienia części, której dotyczy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2002 r., III CZP 68/02, OSNC 2003, nr 7-8, poz. 103). O ile więc wyrok zespołu arbitrów łączy w sobie elementy wyroku i postanowienia (nie kończącego postępowania w sprawie), o tyle skarga kumuluje elementy apelacji i zażalenia. Jest

więc środkiem prawnym szczególnym, którego struktura, zważywszy na wspomniany uniwersalny charakter skargi, nie powinna wyróżniać się dużym stopniem sformalizowania.

Z kolei w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi na wyrok zespołu arbitrów nie ma szczególnych regulacji – poza art. 198 § 4 Pr.z.p., stwierdzającym tylko, że od wyroku sądu skarga kasacyjna nie przysługuje – które określałyby formę orzeczeń sądowych wydanych w następstwie rozpoznania skargi. Nie stanowią ich przepisy art. 198 § 1-3 Pr.z.p., które określają tylko, w jaki sposób sąd rozstrzyga o skardze. W postępowaniu toczącym się wskutek wniesienia skargi mają zatem odpowiednie zastosowanie przepisy kodeksu postępowania cywilnego o apelacji (art. 194 ust. 2 Pr.z.p.). Wobec tego, że wyrok zespołu arbitrów łączy w sobie elementy wyroku i postanowienia niekończącego postępowania w sprawie, a skarga kumuluje elementy apelacji i zażalenia, przyjęć należy, mając na względzie reguły wykładni systemowej, a także postulat zapewnienia sprawnego postępowania odwoławczego w sprawach zamówień publicznych, że orzeczenie sądowe wydane w następstwie rozpoznania skargi zapada w formie wyroku tylko wtedy, gdy rozstrzygana jest istota sprawy, w pozostałych zaś przypadkach rozstrzygnięcie zapada w formie postanowienia na posiedzeniu niejawnym (art. 316, 354 i 397 § 1 k.p.c.). Orzeczenie sądu rozpoznającego skargę na wyrok zespołu arbitrów w przedmiocie kosztów postępowania nie rozstrzyga o istocie sprawy, zapada więc w formie postanowienia.

Wyjaśnienie ostatniej kwestii, dotyczącej wysokości wpisu sądowego od skargi na wyrok zespołu arbitrów kwestionującej wyłącznie rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania poprzedzić należy stwierdzeniem, że skarga taka jest dopuszczalna, czemu dał wyraz Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 6 listopada 2002 r., III CZP 68/02, która zachowała aktualność na gruncie Prawa zamówień publicznych.

Zgodnie z § 18 ust. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1996 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 154, poz. 753, ze zm. – dalej: „rozporządzenie”) w brzmieniu nadanym rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 czerwca 2005 r. (Dz.U. Nr 106, poz. 901), wpis stały w kwocie 3000 zł pobiera się od skargi na orzeczenie zespołu arbitrów w sprawach o zamówienie publiczne. Gramatyczna wykładnia tego przepisu prowadzi do wniosku, że wpis stały w kwocie 3000 zł powinien zostać

pobrano zarówno od skargi na wydany przez zespół arbitrów wyrok, jak i postanowienie kończące postępowanie w sprawie, niezależnie od zakresu zaskarżenia.

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu przedstawionego zagadnienia prawnego zwrócił uwagę, że rozwiązanie takie może budzić zastrzeżenia, a w niektórych sprawach stawałoby się wręcz absurdalne. Od skargi dotyczącej – jak w niniejszej sprawie – orzeczenia o kosztach w wysokości 2572,70 zł pobierany byłby wpis w kwocie 3000 zł. Podzielając te zastrzeżenia należy zwrócić uwagę, że według przepisów powołanego rozporządzenia wpisy sądowe są kilkanaście, a w niektórych sprawach nawet kilkadziesiąt razy niższe, niż wartość przedmiotu sprawy lub zaskarżenia, a ponadto są zróżnicowane w zależności od tego, czy pobierane są od orzeczenia rozstrzygającego istotę sprawy, czy też tylko kwestie uboczne. Jak zaznaczono, wyrok zespołu arbitrów łączy w sobie elementy wyroku i postanowienia niekończącego postępowania w sprawie, a skarga kumuluje elementy apelacji i zażalenia. Niewątpliwie zawarte w wyroku zespołu arbitrów rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania zbliżone jest swoim charakterem do postanowienia, a skarga skierowana na to rozstrzygnięcie bardziej zbliżona jest do zażalenia niż do apelacji. Stosownie do § 9 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia od zażalenia pobiera się piątą część wpisu. Kierując się zatem wykładnią systemową oraz biorąc pod uwagę zasadę stosunkowości wpisu, wynikającą z art. 29 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 154, poz. 753, ze zm.), należy przyjąć, że od skargi na wyrok zespołu arbitrów w części dotyczącej wyłącznie rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania pobiera się 1/5 wpisu stosunkowego.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. rozstrzygnął przedstawione zagadnienie prawne, jak w uchwale.